

Antoni Kuczyński

III Międzynarodowa Konferencja Poświęcona Bronisławowi Piłsudskiemu i Jego Dziedzictwu Naukowemu : Bronisław Piłsudski i Futabatei Shimei : piękna karta w dziejach stosunków polsko-japońskich (30 sierpnia - 3 września 1999), Kraków-Zakopane

Niepodległość i Pamięć 8/1 (17), 183-200

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Antoni Kuczyński

III Międzynarodowa Konferencja Poświęcona Bronisławowi Piłsudskiemu i Jego Dziedzictwu Naukowemu.

**Bronisław Piłsudski i Futabatei Shimei.
Piękna karta w dziejach stosunków polsko–japońskich
(30 sierpnia–3 września 1999). Kraków–Zakopane**

Skoro trzecia konferencja, to co było wcześniej?

Właśnie, co było wcześniej? Wcześniej, niestety, Bronisław Piłsudski, należący do grona polskich zesłańców na Syberii, których pasja poznawcza i szczęśliwy zbieg okoliczności — przejawiający się niesieniem im pomocy przez rosyjskie środowiska naukowe — wprowadziły na karty historii nauki polskiej, był w swoim kraju, mówiąc najogólniej, mało znany. Działo się to trochę za sprawą anatemy, którą w czasach tzw. Polski Ludowej obłożona była postać jego brata, Marszałka Józefa Piłsudskiego, ale także i z powodu małego zainteresowania naszych uczonych jego badaniami nad tubylczymi ludami wyspy Sachalin. Wiemy dzisiaj dokładnie, jak to się stało, że on, urodzony w Zułowie nieopodal Wilna, trafił na Sachalin jako zesłaniec oskarżony o udział w zamachu na cara Aleksandra III. Tam, na tej odległej wyspie, wiedziony instynktem poznawczym, a także wielką sympatią wobec krajowców, zgromadził obfity materiał słownikowy, teksty bajek i legend oraz wiele eksponatów etnograficznych, wykonał setki zdjęć, przeprowadził obserwacje klimatyczne i zbudował stacje meteorologiczne, wreszcie zorganizował szkoły elementarne dla krajowców. Przez pewien czas mieszkał we Władywostoku, gdzie pracował w miejscowym muzeum. Krótko

przebywał w Nikołajewsku nad Amurem, skąd odbył podróż do osad Olczów. W roku 1905 — nadal w bliżej niewyjaśnionych okolicznościach — opuścił Rosję i udał się do Japonii, skąd po 8-miesięcznym pobycie przez Stany Zjednoczone i Francję wrócił do kraju i zamieszkał początkowo w Krakowie. Przez pewien czas mieszkał we Lwowie i Zakopanem. Lata 1906–1914 to w jego życiorysie praca nad opracowywaniem zgromadzonych na Sachalinie materiałów etnograficznych, znaczone wieloma publikacjami w czasopismach krajowych i zagranicznych oraz licznymi podróżami po Europie. Kiedy rozpoczęła się pierwsza wojna światowa B. Piłsudski wyjechał przez Wiedeń do Szwajcarii, skąd na krótko przed śmiercią (17 maja 1918 r.) udał się do Paryża. Przez cały okres emigracji żywo uczestniczył w różnych gremiach prowadzących działalność na rzecz odrodzenia Rzeczypospolitej. Jego dorobek naukowy — publikacje, kolekcje etnograficzne i fotograficzne, rękopisy nieopublikowanych prac oraz liczna korespondencja — rozproszony jest szeroko po świecie, a miejsca, w których się on znajduje wytyczają szlak jego podróży i wielorakich kontaktów. Są też zapisem jego losów, trudu i rozterek, których wiele w swym życiu doświadczył!

Spośród wielu polskich zesłańców, którzy prowadzili badania etnograficzne nad ludami Syberii, Bronisław Piłsudski budzi obecnie największe zainteresowanie etnologów. Nad oceną jego dorobku pracują specjaliści z wielu krajów. Opisana przez niego rzeczywistość kulturowa Ajnów, Niwchów i Oroków fascynuje nie tylko antropologów kultury, ale również folklorystów, historyków, językoznawców. W jego dorobku spotykamy się z konfrontacją dwóch żywiołów: pasji badawczej i etnologii. Pierwsza stała się podstawą osiągnięć drugiej. Te jednak dopiero po latach pełniej rozpoznajemy! Wypada zaznaczyć, że przy wybitnej pomocy badaczy rosyjskich i japońskich. W Japonii bowiem w roku 1985 zorganizowana została pierwsza międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona B. Piłsudskiemu, a to za przyczyną odczytania zapisów na wałkach fonograficznych, dotyczących bogatego folkloru Ajnów.

Pomysł z odczytaniem wałków powiódł się dzięki zastosowaniu najnowszej techniki laserowej i skomplikowanym procesom chemicznym, usuwającym pleśń z woskowych cylindrów. W 1985 roku odbyła się na Uniwersytecie Hokkaido w Sapporo międzynarodowa konferencja pod nazwą *International Symposium on B. Piłsudski's Phonographic Records and the Ainu Culture* (Międzynarodowe Sympozjum na temat nagrań fonograficznych Bronisława Piłsudskiego i kultury ajnuskiej), w której wzięli udział antropologowie, etnologowie, folklorysty, językoznawcy i specjaliści od technologii odtwarzania dźwięku. Materiały tej konferencji zostały opublikowane w wydawnictwie pod redakcją T. Asakura i I. Tōru, noszącym tytuł *Proceedings of the International Symposium on B. Piłsudski's Phonographic Records and the Ainu Culture. September 16–20, 1985*, Hokkaido University, Sapporo 1986. Rzeczona konferencja dała też większy impuls do przesłedzenia losów B. Piłsudskiego w Japonii, co skutecznie czynią do dzisiaj profesorowie Koichi Inoue i Kazuhiko Sawada, mający na tym polu znaczące osiągnięcia. Jej obradom towarzyszyło duże zainteresowanie japońskich mediów — ukazało się wiele audycji telewizyjnych i radiowych oraz artykułów prasowych. Można nawet zaryzykować twierdzenie, że lawina informacji, która za sprawą tej konferencji przewinęła się wówczas w japońskich mediach, spowodowała znaczące spopularyzowanie postaci B. Piłsudskiego. Któryś z Japończyków powiedział mi nawet kiedyś, że jeśli mowa w Kraju Kwitnącej Wiśni o Wielkich Polakach, to zalicza się tam do nich Fryderyka Chopina, papieża Polaka Jana Pawła II, Bronisława Piłsudskiego i Lecha Wałęsę. Wspomniana konferencja w Sapporo dała też asumpt do skomponowania przez Mariko Hosokawę spe-

cialnego musicalu o B. Piłsudskim, a kierowany przez nią dziecięcy zespół gościł na początku lat 80. w Polsce, dając koncert w telewizji. Piosenka M. Hosokawy nosząca tytuł *Wujek Piłsudski* znana jest dzieciom na Hokkaido. W japońskich podręcznikach języka ojczystego dla II klasy szkoły średniej, w części zatytułowanej „Język i kultura”, znajduje się obszerna czytanka o B. Piłsudskim jako badaczu folkloru Ajnów. Konferencja na Uniwersytecie Hokkaido w Sapporo sformułowała też postulat organizowania kolejnych specjalistycznych spotkań uczonych zajmujących się postacią B. Piłsudskiego. Wytyczono plan dalszych badań nad jego dziedzictwem naukowym.

Żmudne prace edycyjne zaowocowały już wprowadzeniem do badań naukowych cennych, lecz do tej pory nieznanych źródeł, znajdujących się w archiwach, bibliotekach i muzeach Austrii, Francji, Japonii, Niemiec, Rosji, Stanów Zjednoczonych i Polski. Każdy rok przynosi nowe odkrycia. Na ich podstawie uściślono wiele faktów z życia B. Piłsudskiego. Badacze japońscy nawiązali kontakt z jego rodziną mieszkającą w Japonii, zaś Państwowe Muzeum Krajoznawcze w Jużnosachalińsku podjęło się odszukania w archiwach rosyjskich pełniejszej dokumentacji dotyczącej jego życia i pracy. Rezultaty tych badań okazały się rewelacyjne, a znaczne poszerzenie bazy źródłowej zrodziło konieczność ponownego spotkania się badaczy, po to, by wprowadzić w szerszy obieg naukowy nowe ustalenia źródłowe. Stąd też w roku 1991 odbyła się w Jużnosachalińsku druga międzynarodowa konferencja pod hasłem „Bronisław Piłsudski — badacz narodów Sachalinu”. Pokłosie konferencji opublikowano w dwóch tomach w języku rosyjskim pt. *B. O. Piłsudskij — issledowatel narodow Sachalina. Materialy mieźdunarodnoj naucznoj konferencii. 31 oktjabrja — 2 nojabrja 1991 g.*, pod redakcją W. M. Łatyszewa i M. I. Iszczenko, Jużnosachalińsk 1992 oraz w wyborze w języku japońskim pt. *Saharin-to B. Piusutsuki. B. Piusutsuki seitan 125-shūnen kinen kokusai shipojiumu hōkoku*, pod redakcją K. Murasaki, Sapporo 1992 i angielskim pt. *Linguistic and Oriental Studies from Poznań 2*, Poznań 1995. Konferencji towarzyszyło duże zainteresowanie mediów rosyjskich. Z tej okazji ukazały się również specjalne wydawnictwa. Jej organizatorzy zadbali o to, by egzemplifikacją tematyki podnoszonej przez referentów była specjalna wystawa. Ukazały się też druki filatelistyczne, a w centralnym punkcie Jużnosachalińska, na rozległym dziedzińcu Państwowego Muzeum Krajoznawczego, odsłonięto pomnik B. Piłsudskiego, trwały znak uznania nauki rosyjskiej za jego troskę o krajowców wyspy Sachalin i badania ich kultury. Polskim pogłosem tego ze wszech miar ważnego wydarzenia naukowego i medialnego w Rosji była zorganizowana na przełomie lat 1991/92 w Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie wystawa biograficzno-etnograficzna poświęcona B. Piłsudskiemu, na której zaprezentowano zbiory z muzeów na Sachalinie i Władywostoku, dodajmy zarazem — pierwsza w Polsce tak szeroka prezentacja jego życia i pracy.

Ożywiony nurt badań, jaki owładnął naukę rosyjską w zakresie dokumentacji i oceny dorobku naukowego tego zesłańca-etnografa, sprawił, że w roku 1997 powstał w Jużnosachalińsku Instytut Naukowego Dziedzictwa Bronisława Piłsudskiego, rzec można koordynujący na terenie Rosji badania nad spuścizną naukową naszego rodaka, posiadający także rozległe kontakty międzynarodowe. Organem wydawniczym Instytutu jest świetnie redagowane pismo pod nazwą „Izwiestja Instituta Nasledija Bronisława Piłsudskiego”, skupiające międzynarodowy zespół autorów zajmujących się różnymi aspektami naukowej działalności polskiego badacza kultury sachalińskich tubylców. Wspomniany Instytut powiązany jest organizacyjnie z Państwowym Muzeum Krajoznawczym w Jużnosachalińsku, w którym przez

lata gromadzono różnorodne archiwalia związane z życiem i naukową działalnością B. Piłsudskiego. Wśród nich znajdują się oryginały jego prac, liczne rękopisy z terenowych wypraw, fotografie, eksponaty etnograficzne, korespondencja itp. Nie od rzeczy będzie tu podkreślić, że do rzadkości należy zorganizowanie placówki naukowej utworzonej z myślą o dokumentacji prac jednego badacza, dodajmy, placówki dysponującej ważnym czasopiśmie, jakim są wspomniane powyżej „Izwestija”. I oto przed rokiem pojawiła się kolejna inicjatywa edytorska, którą jest wydawana w Japonii przez Uniwersytet Hokkaido w Sapporo seria pod nazwą „Piłsudskiana de Sapporo”, utworzona i redagowana przez etnologa Koichi Inoue, nieocenionego organizatora prac badawczych nad spuścizną i działalnością naukową B. Piłsudskiego.

Jak do tego doszło

Wspomniane poprzednio dwie konferencje, oprócz ewidentnych osiągnięć badawczych nad życiem i naukową spuścizną B. Piłsudskiego, integrowały także międzynarodowy zespół specjalistów z różnych dziedzin — etnologów, językoznawców, folklorystów, historyków, antropologów kultury itp. Oni też częstokroć, uczestnicząc w tych konferencjach, formułowali supozycje dotyczące kolejnych konferencji, oczekując zarazem, że jedna z nich odbędzie się w Polsce. Przeto i u nas zastanawiano się nad tym, formułując odpowiednie plany. W numerze 2 pisma „Zesłaniec” (1997), organie wydawniczym Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków znajduje się następująca informacja:

„Dnia 25 kwietnia 1996 r. odbyło się w Centrum Sztuk i Techniki Japońskiej «Manggha» w Krakowie spotkanie konsultacyjne poświęcone sprawom organizacji w czerwcu 1998 r. konferencji naukowej poświęconej Bronisławowi Piłsudskiemu, zesłańcowi sachalińskiemu, badaczowi ludów Dalekiego Wschodu, wybitnemu etnografowi i etnologowi. Organizatorem konferencji będzie Ośrodek Badań Wschodu Uniwersytetu Wrocławskiego, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Muzeum Tatrzańskie i Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej «Manggha» w Krakowie. Miejscem konferencji będzie Kraków i Zakopane.

We wszystkich sprawach związanych z konferencją, prosimy zwracać się do inicjatora konferencji Antoniego Kuczyńskiego z Uniwersytetu Wrocławskiego i jego pełnomocnika na Kraków — Władysława Masiarza, na adres redakcji «Zesłańca»”.

Tragiczna powódź, która nawiedziła Wrocław w roku 1997, odsunęła te plany na okres późniejszy. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności do urealnienia tego pomysłu włączył się prof. Alfred Majewicz z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, który przejął na siebie główny ciężar spraw organizacyjnych. Inicjatywę tę wspierał aktywnie prof. Koichi Inoue z Uniwersytetu Hokkaido w Sapporo, który na początku 1998 roku przebywał na stażu naukowym w Polsce (Poznań, Wrocław). On też wziął na siebie sprawy związane z przyjazdem do Polski na wspomnianą konferencję wnuka B. Piłsudskiego, Kazuyasu Kimury, stale mieszkającego w Japonii. Powiększyło się także grono organizatorów. Z ich inicjatywy zorganizowana została 30 sierpnia — 3 września 1999 roku w Krakowie i Zakopanem trzecia „Międzynarodowa Konferencja Poświęcona Bronisławowi Piłsudskiemu i Jego Dziedzictwu Naukowemu. Bronisław Piłsudski i Futabatei Shimei. Piękna karta w dziejach stosunków

polsko-japońskich”. Jej gospodarzami były: Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” w Krakowie oraz Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. Do grona współorganizatorów konferencji należały: Archiwum Polskiej Akademii Nauk — Oddział w Krakowie, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk — Oddział w Krakowie, Instytut Filologii Orientalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego, International Institute of Ethnolinguistic and Oriental Studies w Stęszewie, Katedra Etnologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Katedra Orientalistyki i Baltologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Ośrodek Badań Wschodnich Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Pracownia Języka i Kultury Japońskiej Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu.

Krakowsko-zakopiańska konferencja wpisana została do programu wydarzeń kulturalnych związanych z 80. rocznicą nawiązania stosunków oficjalnych między Japonią a Polską i stanowiła ważny element obchodów, skwapliwie przygotowanych przez powołany w tym celu Komitet Organizacyjny Jubileuszowych Wydarzeń Kulturalnych i Towarzystwo Polsko-Japońskie. W wydanym z tej okazji, w wersji japońskiej i polskiej, *Programie wydarzeń kulturalnych*, Kraków 1999, znalazła się także informacja o konferencji poświęconej B. Piłsudskiemu. W jej nazwie jest uzupełnienie: „Bronisław Piłsudski i Futabatei Shimei. Piękna karta w dziejach stosunków polsko-japońskich”. Ów Futabatei Shimei (1864–1909) to japoński pisarz (właściwe nazwisko Hasegawa Tatsunosuke), z którym rodak nasz poznał się podczas pobytu w Japonii i wspólnie przedsięwziął pomysł założenia „Towarzystwa Japonia-Polska”, mającego promować w Japonii polską kulturę i literaturę. Kiedy B. Piłsudski powrócił z Sachalinu do kraju, prowadzili oni między sobą bogatą korespondencję, stanowiącą dzisiaj świetne źródło wiedzy o planowanym przez nich propagowaniu literatury polskiej w Japonii, a także o innych sprawach łączących ich obu. Gdy Futabatei Shimei zmarł, B. Piłsudski napisał o nim esej wspomnieniowy, którego fragmenty odczytane zostały w dniu rozpoczęcia konferencji, a plenarny referat wygłoszony przez Kazuhiko Sawadę z Uniwersytetu Saitama, świetnego znawcę pobytu B. Piłsudskiego w Japonii, dotyczył m.in. także i tego zagadnienia i wzbudził szerokie zainteresowanie.

Podobnie jak na poprzednich konferencjach, także w Krakowie i Zakopanem w 1999 roku spotkali się językoznawcy, etnologowie, folklorysty, historycy z wielu krajów — Anglii, Białorusi, Chin, Finlandii, Francji, Holandii, Japonii, Litwy, Niemiec, Polski, Rosji, Szwajcarii i Szwecji, którzy wygłosili wiele ciekawych referatów. Gościł na niej także wnuk B. Piłsudskiego z jego małżeństwa z Ajnoską imieniem Chuhsamma, Kazuyasu Kimura, z towarzyszącą mu córką Kanako, który w drodze do Krakowa zatrzymał się w Paryżu, by udać się na grób B. Piłsudskiego na cmentarzu Montmorancy. W Polsce odwiedził on Warszawę i Zakopane oraz spotkał się z rodziną Józefa Piłsudskiego — Jadwigą Jaraczewską, córką Marszałka i wnuczką Joanną Onyszkiewicz z rodziną, nadto z innymi członkami rodziny Piłsudskich.

Wszyscy oni byli honorowymi uczestnikami konferencji. Brali w niej również udział inni oficjalni goście, reprezentujący przedstawicielstwa dyplomatyczne Japonii i Rosji w Polsce. Ponadto przybyli na nią członkowie władz Zarządu Głównego Związku Sybiraków, Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Muzeum Narodowego w Krakowie, Uniwersytetu Jagiellońskiego i innych krakowskich uczelni oraz liczna grupa dziennikarzy prasy krajowej i innych mediów, za sprawą których rezonans tej konferencji był w Polsce bardzo rozległy. Z serdeczną przyjaźnią uczestnicy

konferencji spotkali się ze strony Krystyny Zachwatowicz–Wajdy, która dyskretnie pełniła rolę gospodarza. Na spotkanie z uczestnikami konferencji przybył także Andrzej Wajda, który przed laty utworzył Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, gdzie odbywała się konferencja. Dodajmy — dzięki Bognie Dziechciaruk–Maj kierującej tym ośrodkiem, która od początku pojawienia się idei, by konferencja odbywała się we wspomnianym Centrum, stała się jej przyjacielem, wspierała ją, a co najważniejsze, aktywnie uczestniczyła w przygotowaniach i różnych przedsięwzięciach natury organizacyjnej.

Obrady

Dzień chylił się ku końcowi, a w Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” 29 sierpnia 1999 roku odbywał się koncert muzyki Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego, Mieczysława Karłowicza, Stanisława Niewiadomskiego i Władysława Walentynowicza w wykonaniu Marty Abako oraz Marioli Cieniawy, rozpoczynający III Międzynarodową Konferencję poświęconą B. Piłsudskiemu. Na sali wypełnionej po brzegi oprócz uczestników konferencji i jej gości honorowych znaleźli się także inni zaproszeni goście. Tak inaugurowano tę ze wszech miar interesującą konferencję i przyznać należy, że trwający wiele lat cień zapomnienia o tym człowieku wynagradzał ten wstydlivy fakt wspaniały koncert, przybierając w ten sposób charakter spląty paradoksalnego długu, kreował odradzanie się zwierzęcej różnymi czynnikami pamięci o nim, na którą i chaos naszej historii kładł się cieniem. Kolejnego dnia (30 sierpnia) odbyło się uroczyste rozpoczęcie konferencji. Przybyłych powitał Alfred Majewicz, przypominając pokrótce cel tego spotkania. Po nim zabrała głos wspomniana już Bogna Dziechciaruk–Maj, dyrektor Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, która witając uczestników nie kryła zadowolenia z faktu, że to właśnie tej instytucji przypadło w udziale współorganizowanie tej konferencji. W imieniu delegacji japońskiej przemawiał Koichi Inoue z Uniwersytetu Hokkaido w Sapporo, który przedstawił zebranym wnuka B. Piłsudskiego Kazuyasu Kimurę i jego córkę Kanako. Referat plenarny o kontaktach B. Piłsudskiego z Japonią wygłosił wspomniany już Kasuhiko Sawada i nie było to tylko pobieżne przedstawienie pobytu B. Piłsudskiego w Japonii, ale mocno osadzone w źródłach obraz tego, co absorbowало go w tym kraju, gdy przebywał w nim przez parę miesięcy w latach 1905–1906. Okazuje się bowiem, że był on wprawdzie przelotnym mieszkańcem Kraju Kwitnącej Wiśni, ale z mnogością kontaktów i wielorakich form aktywności — naukowej, społecznej, kulturalnej, a nawet politycznej.

Po sesji plenarnej, której towarzyszyło otwarcie wystawy o B. Piłsudskim, w następnych dniach (31 sierpnia–2 września) nastął czas na swoiste studium myśli związanej z różnymi formami działalności badawczej B. Piłsudskiego, jego życiowymi szlakami i recepcją dokonanych. By ustrzec się przyklejania konwencjonalnej etykiety, można powiedzieć, że przedstawiona w referatach wielość i różnorodność interpretacji tych zagadnień pozwoliła na stworzenie rozległej perspektywy ukazującej walory kulturowe eksploracji B. Piłsudskiego na wschodnich rubieżach Azji. Program naukowy konferencji był bardzo obfity, zatem obrady odbywały się w dwóch sekcjach. Tematyka referatów była bardzo rozległa. Dotyczyły one różnych segmentów naukowej działalności B. Piłsudskiego i jego niełatwego życia. O sprawach natury biograficznej, związanych z pobytem w więzieniu w Sankt Petersburgu i pier-

wszystych latach na zesłaniu, mówiły referaty Koichi Inoue z Sapporo oraz Antoniego Kuczyńskiego. Kwestie te przedstawione zostały w oparciu o plik listów do ojca i rodziny, jakie pisał B. Piłsudski. Do niedawna nieznanne — odnalezione w Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk — stanowią rewelacyjny materiał uzupełniający stan naszej dotychczasowej wiedzy o kontaktach B. Piłsudskiego z rodziną i pobycie na Sachalinie. Fragment tej korespondencji opublikowany został przez A. Kuczyńskiego w dwumiesięczniku „Literatura Ludowa”, 1999, nr 4–5, poświęconym B. Piłsudskiemu, oraz przez Koichi Inoue w serii wydawniczej pod nazwą „Piłsudskiana de Sapporo”. O B. Piłsudskim we wspomnieniach współczesnych mu mówił referat Władysława Masiarza z Krakowa, natomiast Aleksander Śpiewakowski z Uniwersytetu w Otaru (Japonia) poświęcił swój referat osobowości B. Piłsudskiego i jego działalności etnograficznej, a Bolesław Szostakowicz z Irkucka przedstawił postać bohatera konferencji jako historyka polskich zesłań na Syberię. Były też referaty omawiające kolekcje etnograficzne i fotograficzne oraz archiwalne zasoby różnych placówek naukowych w Rosji i innych krajach, które poszerzały wiedzę o działalności B. Piłsudskiego na Sachalinie. Mówiła o tym zajmująco Shinko Ogihara (Japonia), która przedstawiła kolekcję etnograficzną B. Piłsudskiego znajdującą się w petersburskim Muzeum Antropologii i Etnografii, tematyki tej dotyczył także referat Michaiła W. Prokofiewa (Rosja), który omówił kolekcje B. Piłsudskiego znajdujące się w muzeach Rosji i Japonii, Irina Susłowa (Rosja) przedstawiła losy kolekcji B. Piłsudskiego i W. Sieroszewskiego z Chin. Zwrócono także uwagę na wartość dokumentacyjną fotografii wykonanych przez B. Piłsudskiego, stanowiących szczególnie rodzaj źródła naukowego (Filip Dallais — Szwajcaria i A. Kuczyński). Poglądy B. Piłsudskiego na kwestie akulturacji przedstawił Władysław Łatyszew (Rosja) w oparciu o odnaleziony w Tomsku jego rękopis poświęcony ochronie tradycyjnej kultury Ajnów, natomiast Marina Iszczenko (Rosja) omówiła zagadnienia dotyczące pobytu Polek na sachalińskim zesłaniu.

Wędrówka po różnych tematach związanych z osiągnięciami badawczymi B. Piłsudskiego nad tubylczymi ludami Sachalinu, Pomorza Amurskiego i Hokkaido była zarazem prezentacją jego dorobku eksploracyjnego, dokumentowała go i poddawała krytycznej ocenie. Wszystko to pozwoliło zobaczyć tę postać w wymiarze innym niż historyczny. Referaty były formą kumulacji wiedzy na ten temat, hierarchizowały jej wartość, wskazywały na przydatność w studiach językoznawczych, etnoreligijnych, antropologicznych, biograficznych itp. Ukazywały człowieka, który na zesłańczym szlaku dobrze służył nauce, podkreślając, iż efekty jego pracy niosą częstokroć znamiona dojrzałych studiów, jakich nikt po nim nie przeprowadził. Śledząc treść referatów można było stwierdzić, iż warunki bytowania B. Piłsudskiego na zesłaniu, zwłaszcza w pierwszym okresie jego pobytu na Sachalinie, częstokroć urągały ludzkiej godności. Mimo to nauczył się on w nich żyć, skłonny — szukając prawdy o życiu tubylczych ludów — być wśród nich, roztropnie włączać się w nurt ich życia, mimo iż ciągle w tym nowym dla siebie świecie musiał ustępować miejsca różnym przeciwnościom losu. Ten i wiele innych przykładów pozwala widzieć pełniej postać B. Piłsudskiego, wartość jego badawczych dokonań i ich recepcję w wielu dziedzinach współczesnych nauk humanistycznych. Takimi konstatacjami autorzy kończyli częstokroć swe referaty, a kularowe dyskusje dopełniały tych ocen. Takiej skali wartości można było dopatrzeć się w referacie księdza Franciszka Rosińskiego z Wyższego Seminarium oo. Franciszkanów we Wrocławiu, który przedstawił B. Piłsudskiego jako etnologa religii. Pogłos tych spraw pobrzmiwał także

w referatach Tatiany Sem i Aleksandra Ostrowskiego, z Sankt Petersburga, i innych. Spory blok zagadnień dotyczył ajnoskich, nanajskich, niwskich, orockich i ulczyjskich materiałów językowych zgromadzonych przez B. Piłsudskiego. Im poświęcone były referaty Larisy Ozoliny i Michaiła Simonowa, znawców języków tungusko-mandżurskich (Nowosybirsk), Jekateriny Gruzdiowej (Helsinki), Ludmiły Gaszyłowej, Tatiany Bułgakowej i Aleksandra Piewnowa z Sankt Petersburga. W ich opiniach ten zespół materiałowy stanowi zabytek języka tych ludów, częstokroć z wyraźnymi śladami leksykalizacji, daje również wyobrażenie o folklorze i innych elementach kultury, która od czasów, gdy materiał ten był gromadzony, uległa procesowi niekorzystnych przemian. Niejednokrotnie też w referatach nawiązywano do ustaleń z poprzednich konferencji, relacjonowano stan dalszych studiów nad określonymi zagadnieniami bądź prezentowano różne formy dokumentacji z tego zakresu. Toshimitsu Asakura z Japonii przedstawił żmudny proces technologiczny, związany z odczytaniem z woskowych wałków fonograficznych zapisu folkloru Ajnów. dopełnieniem tej wypowiedzi było wystąpienie Takashiego Aymagishi również z Japonii, który w 1984 roku zrealizował film o B. Piłsudskim i procesie reprodukcji dokonanych przez niego nagrań fonograficznych ajnoskiego folkloru, jaki podjęto na Uniwersytecie Hokkaido w Sapporo. On też jest autorem czytanki o B. Piłsudskim, włączonej do podręcznika, z którego uczą się uczniowie drugiej klasy szkoły średniej w Japonii i przedstawił zarazem odbiór tego tekstu, będącego bez wątpienia jedną z form propagowania wiedzy o B. Piłsudskim w tym dalekim kraju. Nie podobna tutaj powstrzymać się od pewnej refleksji związanej z wieloletnimi zabiegami o to, by Ministerstwo Łączności wydało znaczek pocztowy z wizerunkiem B. Piłsudskiego — jak dotąd bezskutecznymi. Należy jednak mieć nadzieję, że i ten rodzaj popularyzacji jego postaci doczeka się u nas szczęśliwego finału. Oby jak najwcześniej, bo obawiam się, że w dalekiej Japonii zrodzą się nowe formy medialne czczące pamięć o naszym rodaku, podobnie jak w Rosji, gdzie na Sachalinie istnieje Góra Piłsudskiego i stoi jego pomnik w Jużnosachalińsku.

Kolejna część konferencji odbyła się w Zakopanem (3 września), gdzie B. Piłsudski po powrocie z zesłania działał na niwie ludoznawstwa i przyczynił się do poznania góralszczyzny polskich Tatr oraz do organizacji badań etnograficznych. Tym związkom z Podhalem, Spiszem i Orawą poświęcony był referat Jerzego Roszkowskiego. Zakopiański wątek zawierał także referat Alfreda Majewicza, dotyczący Adomasa Warnasa, litewskiego malarza, który w początkach XX stulecia mieszkał w Zakopanem i namalował tam portret B. Piłsudskiego. Kontekst litewski stanowił treść referatu Alwidy Bajor z Wilna, która przedstawiła młodzieńcze lata B. Piłsudskiego w Zułowie, poszerzając ten wątek o atmosferę domu Piłsudskich i sytuację polityczno-społeczną panującą wówczas na Litwie. Był to jakby powrót do korzeni rodowych B. Piłsudskiego z podkreśleniem jego ciągłej tęsknoty za Litwą, do której nie dane mu było powrócić. O tym niespełnionym marzeniu mówił też referat A. Kuczyńskiego, który zajął się nowym problemem w biografii B. Piłsudskiego — działalnością polityczną na rzecz odzyskania niepodległości przez Polskę. Z archiwalnych materiałów wynika, iż działając w różnych gremiach politycznych na emigracji w Szwajcarii i we Francji, B. Piłsudski snuł nadzieje na wskrzeszenie Rzeczypospolitej Obojga Narodów, wiele na ten temat rozmawiał z Litwinami przebywającymi wówczas w Lozannie i założył nawet stowarzyszenie polsko-litewskie mające sprzyjać realizacji tej idei. Tymi działaniami

wpisał się on w historię odzyskania niepodległości przez Polskę, oczywiście w zakresie i wymiarze, na jakie było go stać.

Konferencja wskazała jednoznacznie, że rekonstrukcja wielorakich działań B. Piłsudskiego na krańcach azjatyckiego kontynentu nie jest zadaniem ani prostym, ani łatwym, z uwagi na fakt, że materiał z tego zakresu jest niezmiernie rozproszony. Snuto jednak przypuszczenia, iż dalszy tok badań z tej dziedziny pozwoli na rozwikłanie wielu niewyjaśnionych dotąd szczegółów z jego biografii oraz na pełniejsze oceny jego dorobku w różnych dziedzinach nauk humanistycznych. Że jest to możliwe, świadczy fakt, iż od czasu, jaki upłynął od dwóch poprzednich konferencji, stan naszej wiedzy o życiu i pracy tego zesłańca i katorżnika uległ znacznemu wzbogaceniu. Znalazło to wyraźne odbicie w referatach, a pokłosiem konferencji będzie nie tylko więź jej uczestników, którzy mieli okazję poznać się bliżej, wymienić opinie na interesujące ich tematy, pogłębić wiedzę o różnych aspektach badawczej działalności B. Piłsudskiego, ale także zapowiedziany przez organizatorów tom studiów, zawierający wygłoszone referaty. Oby obietnica ta spełniła się jak najrychlej! Obradom krakowskiej części konferencji towarzyszyło uroczyste spotkanie w salach Muzeum Narodowego w Sukiennicach, gdzie w scenerii galerii malarstwa polskiego toczyły się długie rozmowy, wymieniano poglądy, snuto projekty na przyszłość, planowano kolejne konferencje i edycje. Wszystkich zachwyciły wspaniałe obrazy świadczące wymownie — zwłaszcza gościom zagranicznym — że polskie dziedzictwo narodowe w dziedzinie malarstwa jest zadziwiająco bogate. Ponadto zwiedzono Zamek Królewski na Wawelu, podziwiano dzwon Zygmunta, katedrę wawelską i krypty. Złożono także kwiaty w krypcie Józefa Piłsudskiego. Wspaniały Kraków wywarł niezatarte wrażenie na gościach przybyłych tutaj z różnych krajów świata. Zwiedzili oni także krakowski Kazimierz, a opowiedziana im historia eksterminacji Żydów wstrząsnęła nimi. Część uczestników konferencji była także na cmentarzu Rakowickim, w kościele Na Skalce, w klasztorze oo. Franciszkanów, mimo iż program konferencji nie przewidywał takich spacerów po starym Krakowie.

Wystawy towarzyszące konferencji

Obradom konferencji w Krakowie towarzyszyła wystawa pod hasłem „Bronisław Piłsudski 1866–1918”, której autorem był Janusz Kamocki, zaś aranżację plastyczną wykonał Maciej Leśniak. Zorganizowało ją Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, Muzeum Narodowe w Krakowie oraz Fundacja Kyoto — Kraków. Wystawa miała charakter retrospektywny i ukazywała postać B. Piłsudskiego w chronologicznym ciągu, a zręczną egzemplifikacją do tak przyjętej koncepcji była prezentacja obiektów ajnoskiej kultury oraz różnorodnych wydawnictw poświęconych B. Piłsudskiemu oraz prac jego autorstwa. Nierzadko były to jedyne istniejące egzemplarze, z tym większą więc atencją odnieść się należy do instytucji, które wypożyczyły je na wystawę, takich jak: Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie, Muzeum Etnograficzne im. S. Udzieli w Krakowie, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze i inne. Przewodnikiem po wystawie był starannie wydany folder, w którym niestety nie uniknięto pewnych błędów, jak choćby ten informujący, iż „Ciekawą jest rzeczą, że drugie międzynarodowe sympozjum, tym razem

pod hasłem «Bronisław Piłsudski — badacz ludów Sachalinu», zorganizowane zostało z inicjatywy polskich badaczy w Jużnosachalińsku na Sachalinie jesienią roku 1991, w 125. rocznicę urodzin Piłsudskiego». Kto zna dzieje tej konferencji i trud, jaki włożyli „Sachalińcy” w jej zorganizowanie, przyzna, że takie stwierdzenie to niepotrzebny dysonans dyskredytujący jej organizatorów, którzy zadbali w tym czasie o to, by z okazji tej imprezy o międzynarodowym charakterze wzniesić pomnik B. Piłsudskiego w Jużnosachalińsku.

Wystawa cieszyła się wielkim zainteresowaniem uczestników konferencji oraz społeczności Krakowa i można powiedzieć, że przyczyniła się ona w znacznym stopniu do przypomnienia tej postaci, tak iż niektórzy ze zwiedzających na wzmiankę o Józefie Piłsudskim będą mogli powiedzieć: „był także Bronisław” zwany też „Królem Ajnów”.

Drugiej części konferencji odbywającej się w stolicy polskich Tatr towarzyszyła także wystawa zorganizowana w 110 rocznicę istnienia Muzeum Tatrzańskiego im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. Pewien fragment tej ekspozycji poświęcony był B. Piłsudskiemu i pokazywał jego działalność kolekcjonerką na Podhalu, Spiszu i Orawie. Do dziś w zbiorach tej placówki znajduje się 168 eksponatów, w posiadanie których weszła ona dzięki B. Piłsudskiemu. Najwięcej obiektów wiąże się z Podhalem. Są wśród nich elementy odzieży, przedmioty gospodarstwa domowego, ozdoby, uprząż, instrumenty muzyczne, obrazy o tematyce sakralnej itp. Ekspozycja ujawniła w sposób przekonujący, iż badawczy trud B. Piłsudskiego na Podhalu nie był jakimś chwilowym epizodem w jego życiu. Do działań ludoznawczych w tym regionie przykładał on duże znaczenie, co znalazło potwierdzenie w prezentowanych na wystawie eksponatach, od kolekcji etnograficznych poczynając do rękopisów i różnych sprawozdań Sekcji Ludoznawczej Towarzystwa Tatrzańskiego, której był założycielem i przewodniczącym.

Podróż studyjna po Podhalu, Spiszu i Orawie

Pobyty w Zakopanem pozwolił uczestnikom konferencji na poznanie miejsc związanych z pobytem B. Piłsudskiego w tym mieście. Oprócz Muzeum Tatrzańskiego im. dra Tytusa Chałubińskiego odwiedzono dom rodziny Kornilowiczów na Bystrem, gdzie w okresie międzywojennym odnaleziono walki fonograficzne z zapisem folkloru Ajnów. Zwiedzono także Cmentarz Zasłużonych na Pęksowym Brzyzku, gdzie planowano poświęcić w roku 2000 symboliczną mogiłę B. Piłsudskiego. Była także wycieczka w góry — Wiktorówka i Rusinowa Polana — która pozwoliła uczestnikom konferencji poznać choć mały fragment polskich Tatr. Zwiedzanie Zakopanego łączyło się także z wizytą w „Kolibie”, gdzie znajduje się Muzeum Stylu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza. Gościom pokazano także budynki wzniesione według jego projektów, stanowiące szczególnie rodzaj zabytków Zakopanego. Najważniejszymi z zachowanych do dzisiaj obiektów zaprojektowanych przez S. Witkiewicza są „Dom pod Jedłami” i kaplica w Jaszczurówce, a z murowanych — Muzeum Tatrzańskie. Objazd terenowy trwający 3 dni (4–6 września) wiódł przez ciekawe turystycznie rejony Podhala z dłuższym pobytem w Chochołowie, miejscowości, którą swego czasu odwiedzał B. Piłsudski. Na Orawie zwiedzano Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej oraz zatrzymano się w Jablonce i Czarnym Dunajcu, miejscowości przez które prowadziły szlaki wędrówek B. Piłsudskiego po Orawie. Jadąc przez Spisz, zwiedzono wieś:

Nowa Biała, Krępachy, Kacwin oraz Czarna Góra, gdzie zatrzymano się w typowej dla tego regionu zabytkowej zagrodzie rodziny Karkoszków oraz obejrzano kilka starych chat o architekturze typowej dla doliny Dunajca. Trasa objazdu wiodła przez Nidzicę, gdzie zwiedzono stary zamek, a korzystając z uprzejmości jego zarządców, obejrzano także niedostępne dla wycieczek miejsca w tym obiekcie.

Edycje okolicznościowe

Wspomniano poprzednio, że pierwotnie konferencja planowana była na rok 1998, ale olbrzymia powódź we Wrocławiu w 1997 roku zniweczyła te zamierzenia. Jednak zgodnie z przyjętym tokiem przygotowań nie zrezygnowano z druku książki pt. *Syberia w historii i kulturze narodu polskiego* pod redakcją naukową A. Kuczyńskiego, Wrocław 1998. Książkę tę, poświęconą pamięci B. Piłsudskiego, otrzymali wszyscy uczestnicy konferencji, a wkrótce ukaże się ona w języku rosyjskim w edycji Kongresu Polaków w Rosji. Z planowanym terminem konferencji wiązała się także znacząca data w biografii B. Piłsudskiego, związana z setną rocznicą druku jego pierwszej pracy pt. *Nużdy i potrzebności sachalińskich Giliaków* w czasopiśmie „Zapiski Priamurskiego otdiela Imperatorskogo Russkogo Geograficzeskogo Obščestwa”, 1898, t. 4, a także znaczące wydarzenie edytorskie, jakim było ukazanie się pierwszego tomu *The Collected Works of Bronisław Piłsudski. Volume 1: The Aborigenes of Sakhalin*, Berlin–New York 1998.

Konferencję przełożono więc na rok 1999, a Ośrodek Badań Wschodnich Uniwersytetu Wrocławskiego i redakcja „Literatury Ludowej” opublikowały z tej okazji monotematyczny zeszyt (1999, nr 4–5) poświęcony B. Piłsudskiemu. Wspomnianą powyżej książkę dotyczącą Syberii oraz powyższy numer „Literatury Ludowej” ofiarowano uczestnikom konferencji. Konferencja ta stała się także okazją do zaprezentowania i podarowania niektórym jej uczestnikom innych wydawnictw związanych z postacią B. Piłsudskiego. W Łatyszew z Sachalinu przywiózł do Krakowa najnowszy numer „Izwestji Instituta nasledija Bronisława Piłsudskiego” (1999, nr 3), a Koichi Inoue pierwszy tom serii „Piłsudskiana de Sapporo”, zatytułowany „Dear Father!” *A Collection of B. Piłsudski's Letters, et alii, Edited, compiled, translated, annotated, and written by Koichi Inoue*, Sapporo 1999, zaś Shinko Ogihara, profesor studiów euroazjatyckich z Uniwersytetu Cziba w Japonii przywiozła na konferencję publikację pt. *Ainu Collections of Peter the Great Museum of Anthropology and Ethnography, Russian Academy of Sciences. Catalogue*, Tokyo 1998. Często też uczestnicy konferencji wymieniali egzemplarze autorskie swych prac. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego ofiarowało im książkę A. Kuczyńskiego pt. *Polskie opisanie świata. Studia z dziejów poznania kultur ludowych i plemiennych*, t. I: *Azja i Afryka*, Wrocław 1994, a Polskie Towarzystwo Ludoznawcze książkę pt. *Benedykt Dybowski. Życie i dzieło*, Wrocław 1994, autorstwa Gabriela Brzęka. Redakcja pisma „Zesłaniec”, wydawanego przez Radę Naukową Związku Sybiraków przekazała na potrzeby organizatorów 50 egzemplarzy trzeciego numeru tego pisma, w którym znalazły się teksty o B. Piłsudskim, a wydawcy periodycznych informatorów „Miesiąc w Krakowie” i „Kraków in Your Pocket”, przekazali bezpłatnie egzemplarze tych wydawnictw (zawierających obszerne informacje o konferencji i wystawie) każdemu uczestnikowi konferencji. Okolicznościową korespondencję dotyczącą konferencji jej

uczestnicy mogli wysłać na trojakiemu rodzaju kartach pocztowych z wizerunkiem B. Piłsudskiego, dołączonych do teczek zawierających cały program konferencji, wydany nakładem własnym A. Kuczyńskiego. Z jej okazji wydano także specjalny plakat, który był jedną z lepszych form informacji o wystawie w Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”. Ponadto dostępny był dla uczestników konferencji informator pt. *Zbiory etnograficzne Muzeum Tatrzańskie*, Zakopane 1999, w którym jeden z rozdziałów nosił tytuł *Działalność Bronisława Piłsudskiego*. Konferencja była szeroko komentowana przez lokalne media w Krakowie i Zakopanem, a także redakcje centralnych czasopism oraz programów radiowych i telewizyjnych. Już po jej zakończeniu ukazały się sprawozdania w periodykach zagranicznych — litewskich, rosyjskich, japońskich — natomiast sporadycznie w krajowych czasopismach naukowych¹.

1 A. F. M. [Alfred Majewicz], *Trzecia międzynarodowa konferencja na temat Bronisława Piłsudskiego i jego spuścizny naukowej, Kraków 29 sierpnia–3 września 1999 roku*, „Japonica”, 1999: 11, s. 268–275; M. M. [Mikołaj Melanowicz], *Wystawa Bronisława Piłsudskiego 1966–1918*, tamże, s. 275–276; M. Stępa, *Bronisław Piłsudski — starszy brat Józefa (Konferencja w Krakowie)*, „Zesłaniec”, 1999: 4, s. 20–27; J. Kamocki, *Bronisław Piłsudski 1866–1918 — Wystawa biograficzna*, tamże, s. 25–27; A. A. Bajor, *Bronisław, Na marginesie Międzynarodowej Konferencji w Krakowie i Zakopanem — 1999 — ku czci Bronisława Piłsudskiego*, „Magazyn Wileński”, 1999: 10, s. 29–33; J. M. Roszkowski, *O zakopiańskiej działalności Bronisława Piłsudskiego. Z Sachalinu pod Giewont*, „Tygodnik Podhalański” 1999: 36, s. 23.

77

B. Piłsudski**III Międzynarodowa Konferencja
Poświęcona Bronisławowi Piłsudskiemu
i Jego Dziedzictwu Naukowemu**

30 sierpnia–3 września,
Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”
w Krakowie, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem

Wśród Ajnów

Nie wszyscy pewnie wiedzą, że Józef Piłsudski miał starszego brata. Nie byłoby w tym może nic dziwnego, gdyby nie fakt, że Bronisław Piłsudski jest bardziej znany od wielkiego marszałka – tyle, że... w Japonii. Żaden inny Polak nie zajmuje tak wiele miejsca w podręcznikach szkolnych uczniów z Kraju Kwitnącej Wiśni. Wszystko za sprawą Ajnów, zadziwiająco silnie owłosionego ludu, który zamieszkiwał kiedyś Sachalin i uważany jest za przaprzodków Japończyków. Badania etnograficzne Bronisława Piłsudskiego uznawane są w świecie za najdoskonalsze źródło wiedzy na temat Ajnów. Niestety, w Polsce jego międzynarodowa sława nie została nigdy doceniona. Bronisław miał pecha być bratem; najpierw wielkiego bohatera, który przyćmił go swoją sławą, a po wojnie człowieka, którego nazwisko musiało zniknąć z podręczników. Bronisław Piłsudski był w ogóle postacią dość pochowaną. Wróg terroru, pacytysta, wplątany w spisek przeciwko carowi Aleksandrowi III, skazany został

Ajnu, fot. B. Piłsudski

B. Piłsudski

w 1887 roku na 15 lat syberyjskiej katorgii (co ciekawe, za udział w tym samym spisku, na śmierć skazany został brat Lenina). Piłsudski trafił na Sachalin i rozpoczął badania etnograficzne nad tubylną ludnością. Szczególnie upodobał sobie kulturę Ajnów. Został przyjęty do jednego z rodów i tam założył swoją rodzinę. Niestety, po latach, rada plemienna nie zgodziła się, aby żona i dwójka dzieci powrócili z nim do Europy. Piłsudski, przez blisko 20 lat pobytu na Sachalinie, badał, zbierał, fotografował. Najciekawszym efektem jego pracy są woskowe wafki fonograficzne. Nagrywał na nich legendy, opowiadania oraz muzykę Ajnów. Dopiero niedawno, po dwóch latach badań, naukowcom z katedry elektroniki politechniki w Sapporo, udało się odtworzyć zarejestrowane na nich nagrania. Bronisław, podobnie zresztą jak jego brat, nie potrafił zamieniać swoich zdolności organizacyjnych w dobra materialne. Obaj, delikatnie mówiąc, nie byli bogaci. W 1905 roku, po powrocie do kraju, Bronisław zamieszkał w Krakowie u Józefa. Ciężka sytuacja materialna zmusiła go do sprzedawania swoich pamiątek zagranicznym muzeom. Był najwybitniejszym w Europie znawcą problemów etnograficznych więc nabywców nie brakowało, a w Polsce pozostawało coraz mniej eksponatów z jego badań na Sachalinie. Nigdy nie sprzedał woskowych wafków. Są przechowywane pod Poznaniem i jeden z nich zobaczymy w Krakowie. Piłsudski, mieszkając w Krakowie i Zakopanem, prowadził badania na Podhalu. Stworzył w Muzeum Tatrzańskim sekcję etnograficzną. Prace przerwała wojna. Był przecież bratem dowódcy legionów i gdyby Rosjanie zajęli

Informacja o konferencji zamieszczona w periodyku „Miesiąc w Krakowie”, 1999, nr 9

国際会議

第3回ピウスツキ国際会議

日時: 8月30日-9月3日

場所: クラック日本美術技術センター

(8月30日-9月2日)

ザコパネ・ダトシヤンスキエ博物館

(9月3日)

主催: アダム・ミツケヴィッチ大学他

協力: 日本大使館、国際交流基金

1985年の第1回会議(於、札幌)、1991の第2回会合(於、サハリン)に続いての第3回国際会議で、アイヌの研究者として知られる民俗学者プロンスワフ・ピウスツキの業績に焦点を当てた国際会議・シンポジウム。日本、ポーランド、ロシア他、計14カ国からの研究者・学者が参加の予定。

KONFERENCJA

III MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
POŚWIĘCONA BRONISŁAWOWI
PIŁSUDSKIEMU I JEGO DZIEDZICTWU
NAUKOWEMU

30 sierpnia – 3 września 1999 r.

Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w
Krakowie (30.08 – 2.09)Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa
Chałubińskiego w Zakopanem (3.09)

Bronisław Piłsudski (1868 – 1918), starszy brat Naczelnika Państwa, za udział w zamachu na życie cara Aleksandra III skazany został na karę śmierci, którą zamieniono na katorgę, a następnie na zesłanie na Sachalin. Podczas kilkunastoletniego pobytu na wyspie prowadził badania dotyczące ludności Sachalina i rejonu dolnego Amuru, a przede wszystkim Ajnów sachalińskich i hokkaidzkich. Poza tym zajmował się meteorologią, statystyką, dziennikarstwem; w głównym nurcie jego zainteresowań znajdowały się badania lingwistyczne, folklorystyczne, antropologia fizyczna i medyczna, badania nad szamanizmem.

Pierwsza konferencja z tego cyklu odbyła się w 1985 roku na Uniwersytecie Hokkaido w Sapporo, a druga – w 1991 roku w Južno-Sachalińsku w Rosji. Tematem tegorocznej krakowsko-zakopiańskiej konferencji będzie: *Bronisław Piłsudski i Futabatei Shimei – piękna karta w dziejach stosunków polsko-japońskich.*

Organizacja: Archiwum i Biblioteka PAN, Centrum Manggha i Instytut Filologii Orientalnej UJ w Krakowie, IIEOS w Słegzewie, Katedra Etnologii i Ośrodek Badań Wschodnich Uniwersytetu Wrocławskiego, Katedra Orientalistyki i Bałtologii UAM w Poznaniu, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Pracownia Języka i Kultury Japońskiej UMK w Toruniu
Współpraca: Ambasada Japonii, Fundacja Japońska

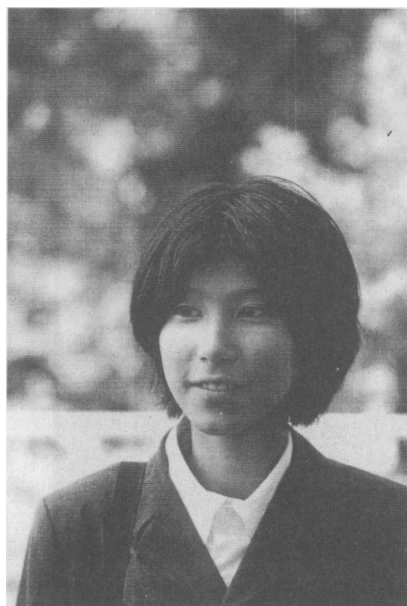
Japoński i polski tekst informujący o konferencji zamieszczony w *Programie wydarzeń kulturalnych* z okazji 80. rocznicy nawiązania stosunków oficjalnych między Japonią i Polską, Kraków 1999 r.

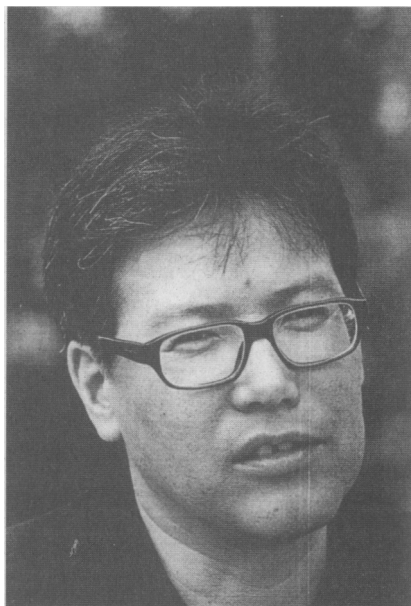
Pamiątkowe zdjęcie uczestników konferencji

Przybyli z dalekiej Japonii: od lewej Koichi Inoue, Kazuyasu Kimura — wnuk B. Piłsudskiego z córką Kanako, Antoni Kuczyński. Fot. Filip Dallais, Kraków 1999 r.

Kanako Kimura — prawnuczka B. Piłsudskiego. Fot. Andrzej Niedźwiecki, Kraków

Kazuyasu Kimura. Fot. Andrzej Niedźwiecki, Kraków 1999 r.

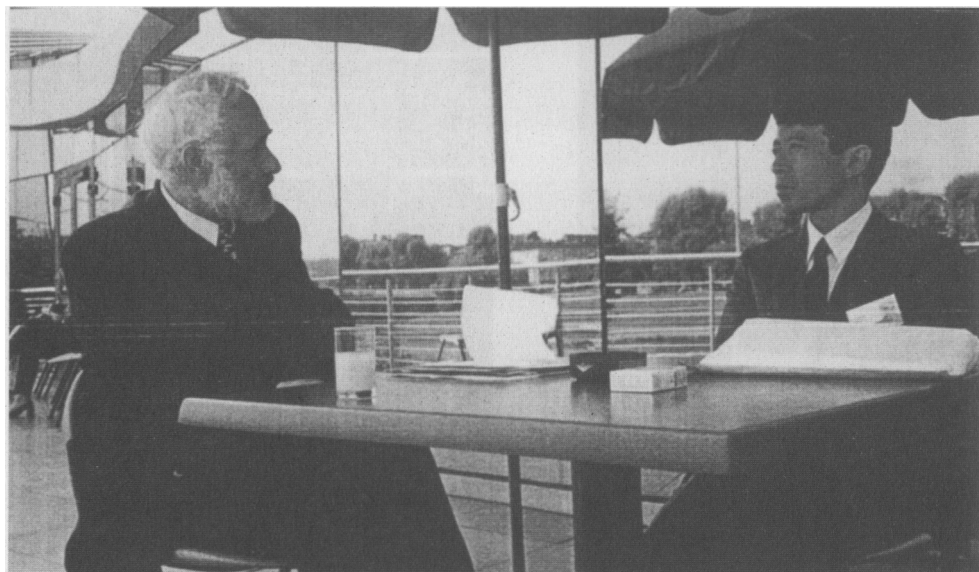
A. Kuczyński prezentuje książkę dedykowaną B. Piłsudskiemu. Od lewej Joanna Onyszkiewicz, Kazuyasu Kimura, Kanako Kimura i Koichi Inoue

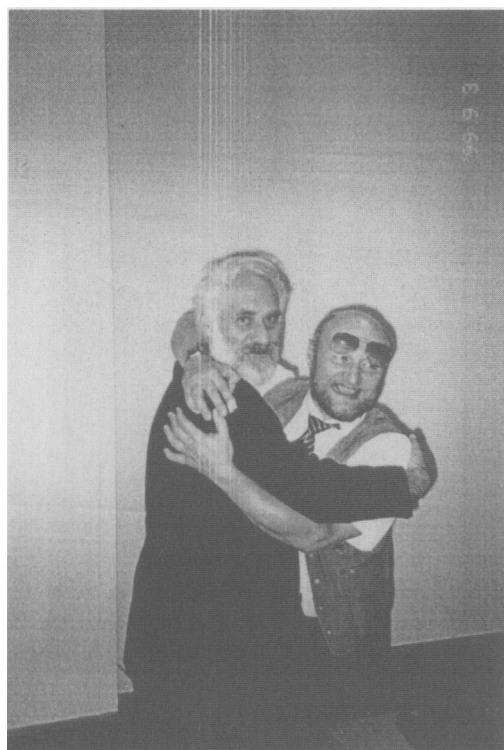
Jadwiga Jaraczewska i Kazuyasu Kimura,
30 września 2000 r.

A. Kuczyński, M. Stępka i Kazuyasa Kimura, Kraków 1999 r.

A. Kuczyński i K. Sawada w przyjacielskiej pogawędce. Fot. A. Niedźwiecki, Kraków 1999 r.

Tak dziękowali sobie dwaj sprawcy konferencji na chwilę po jej zakończeniu. A. Kuczyński i A. F. Majewicz, Zakopane 1999 r. Fot. B. Śpiewakowski